

La Pagina

da Surmeir

TERZ MOND

emda
48

PATRICIA SCARPATETTI: 10 onns tgesa d'unfants a Honduras

Dad ena visiun agl pensum per la veta

pb. Ossa chest meis ègl exact diesch onns tgi la scolasta da Cunter, Patricia Scarpatetti (36) ò fundo la sia tgesa ed instituziun per unfants dalla veia «Yo quiero ser ...» a Honduras. Unfants tgi èn schiglio da nign e vevan nignas perspectivas on survagnia cò en datgesa, son eir a scola, vignan survigilos ed on tgira medicinala. Or dad ena visiun è davanto en project per la veta.

Siva ena unfanza sainza chitos aint igl ravogl digls sies genitours e la sia sora, ò Patricia Scarpatetti visito siva las scolas elementaras igl seminari da scolasts a Coira. Divers onns ò ella do scola an ples lis an nossa regiun. Ella sa participava alla veta sociala ed era ena matta giovna tgi galdiva la veta scu tot igls oters dalla sia generaziun. Ma ensacuras ò ella gia igl sentiment tgi seia forsa en po bod da lascher eir la veta tgi era messa sen igl binari simplamaintg adretgor. Ella ò resantia igl basigns da pansar er en gnoul ve da chels carstgangs sen igl antier mond tgi on betg tgi vo schi bagn scu nous. Zont igls unfants.

cuntinuaziun p. 2



Chegl è la gronda famiglia dad unfants an tottas vigliadetnas tgi Patricia Scarpatetti ò piglia se ainten la sia tgesa «Yo quiero ser ...» a San Pedro Sula a Honduras.

SURVISTA

Cumegn baselgia Alvra: discussiuns

Discussiuns pi grondas ègl do dalla radunanza generala dall'emda passada. Igls paders dalla «funtanga dalla veta» ston eir a tgesa ainten lour clostra. Igls genitours èn alteros tgi ins peglia davent ad els dus scolasts da religiun fitg stimos. Er digls unfants.

6

Surava: puspe segl glatsch

Igl vial da glatsch dad Alvagni-Bogn a Surava è ensatge spezial. Chegl deian betg angal chels tgi fon adiever regulamaintg dad el, mabagn er las cefras discorran en cler lungatg. Ellas creschan dad onn tar onn, er schi la staschung vign adegna pi curta.

9

Parschung: en bietg fitg spezial

A Tgazzas è igl cantun vedlonder dad eriger ena nova parschung. Ella duess piglier se 152 deliquents e costa 119 milliuns. Las maseiras da siertad e la tecnica persiva èn grondas e tgeras. Ins ò do ena invista agl bietg tgi ins è gio siva dad en oz e mez vedlonder.

10

Autos electricas: ins less daples

Mintgatant ins vei en auto electric sen veia. Betg schi savens. Els èn anc mianc en promil aint igl cantun Grischun. Igl cantun less promover els cun diversas maseiras. Tge manegia egn tgi vo gio cun en tal auto, èn chegl bunas maseiras?

14

Uscheia ò ella vurdo anturn ed è rivada sen ena tgesa d'unfants a San Pedro Sula, an Honduras. Cò è ella stada igl 2005 per en onn ainten ena tgesa d'unfants dalla veia. Manada dad ena instituziun svizra. Ed ò pudia veir las misergias da chels unfants e scu tgi ins savess gidar ad els. Patricia Scarpatetti è turnada an Svizra ed è er turnada puspe ainten la stanza da scola. Ma en-sacu gevan igls unfants da Honduras ad ella betg ord testa. E siva en onn scola è ella turnada puspe a Honduras e puspe aint igl madem li e gio cun la visiun da biagier se sez ensatge. Igls bietgs dad en anteriour spital ò ella savia surpi-glier e pass per pass è nascheida ordlonder puspe ena tgesa d'unfants cun ena nova institu-ziun. Chella ò survagnia igl nom «Yo quiero ser...», chegl tgi vot deir tant scu «ia less esser u ia less davantar...» Damais en citat da tot igls unfants dalla veia, tgi er els lessan aver ena per-spectiva per lour veta. Per saveir purtar en tal project dovrigl er igl fundamaint finanziel da-vostiers. Chel ò l'antieriura scolasta catto puspe an Svizra aint igl sies conturn personal ed antras relaziuns tgi en sa dadas ordlonder. Ba-gnspert è la situaziun stada uscheia tgi las fin-anzas en betg igl problem grond ed er betg en problem permanent. Uscheia tgi ella ò savia sa drizzar alla tgossa scu tala cun biagier or la tgesa, dulzar per en plang e migliurar l'infrastruc-tura. Mintg'on en po duple. Ella ò er gia da s'occupar cun igl stadi ed instituziuns indige-nas per survagneir igls unfants e dar ad els ena identitad. Igls unfants dad «Yo quiero ser...» èn davantos adegna pi numerous. Oz èn lò anturn 40 unfants dad en pèr meis anfignen 18 onns. Unfants tgi fissan schiglio sen la veia cun tot las consequenzas. Igls unfants survignan er ena scolaziun ed on oz perspectives. Per chest giubileum da diesch onns lessans vur-dar en gnoul anavos cun Patricia Scarpatetti e chegl ord ena vista figt personala.

Patricia Scarpatetti, gist ossa chest meis ègl no 10 onns tgi exista la fundaziun cun la tgesa d'unfants «Yo quiero ser...» a San Pedro Sula an Honduras. En project d'ageid per unfants dalla veia. E Vous ischas inizianta, realisadra e manadra da chest project. Tgenegn è ossa igl Voss facit tot personal?

Patricia Scarpatetti: Ia crei tgi sch'ia vess savia avant 10 onns tge tg'am spitgiva, saia betg sch'ia vess gia igl curasch da piglier chel pen-sum dalla veta sen me. An chel mument vaia pitost panso cugl cor e sung eida siva a mia cla-mada...

Ed ossa, 10 onns pi tard sunga figt angraztgevla e cuntainta tg'ia va risco da biagier se mia agna tgesa d'unfants. Chegl è ena experientscha uni-ca bela da pudeir spindrar las vetas digls un-fants ed igls dar ena schanza, dad esser ensatgi ainten la veta.

Cura tg'igls unfants reivan tar nous èn lour cors stidos.

San Pedro Sula è en martgea da ca. en mil-liuns abitants e per part gronda misergia, zont tigl's unfants. 40 da chels vez dastgea pi-glier se ainten la Vossa tgesa e dar ad els ena perspectiva per la veta. Ad igleidas apaticas da persunettas traumatisadas vez dastgea dar ena fatscha rienta. Ena bela missiun, ma betg simpla?

Patricia Scarpatetti: Cura tg'igls unfants rei- van tar nous èn lour cors stidos, lour laschers cun experientschas negativas e traumaticas figt pasants. Tar nous retschevan els amour, carezza, atenziun e siertad ed uscheia nignsa an curt taimp digls dar anavos igl plascheir da veiver.



La famiglia da Patricia Scarpatetti an Svizra tgi ò adegna sustignia ella an tots gros: (da san.) Patricia, la sia mamma Luisa, igl sies bab Pauli, la sia sora Nicole ed igl sies fegl Juan Carlos.

Avant dus emdas vainsa gist piglia se Dominick, en mattatschign dad en onn. Sia mamma igl schlagava brutal ed igl rantava perfign cun ena corda anturn culiez. Da veir chels maletgs fò figt mal agl cor, pero cura tg'ia va dastgea piglier chella createirigna ainta bratsch, era simpla-maintg angraztgevla tg'el è nia tar nous. Ed ossa, pacas emdas pi tard è el en mattatschign cuntaint, plagn energieia e plascheir dalla veta.

Las Vossas fegnameiras cun l'instituziun e la tgesa «Yo quiero ser...» èn da dar agls un-fants en datgesa, nutrimaint, vistgadeira, tgi-ra medicinala, scolaziun, sustign d'orienta-ziun, taimp liber e solidaritad. Chegl è figt bler?

Patricia Scarpatetti: Per cò a Honduras ègl chegl daveiras figt bler! Pertge dus terzas dalla populaziun veiva an misergia, chegl vot deir tg'on betg adegna damagler, igls unfants von betg a scola, on betg access tar masdegnas... Per bliers unfants vogl aint igl mingade per surviveir. Ed igls noss unfants on igl privilegi tgi aint igl mingade pon els esser unfants tgi vignan carezzos, pon crescher se an siertad ed on betg da far chitos dad existenza, dad eir a luvrar u badlager per veir ensatge aint igl ma-gung.

L'antiera tgossa ò er igl sies prietsch e vot es-ser finantzgeida. All'antschatta n'è chegl betg sto schi simpel, ma ossa para chel punct dad esser manc problematic?

Patricia Scarpatetti: Gracias a Dios, scu tg'ins dei schi bel sen spagnol vainsa igl sustign da bleras persungas tgi vottan cumparteir ena part da chegl tg'els on cugls noss unfants. E gl'è grondious da veir la preschientscha da Dia aint igl noss project e tg'el ans tarmetta adegna puspe anghels giu da tschiel...

Siva digl 2010 tgi vagn fundo «Yo quiero ser...» vainsa savia stabilisar la situaziun finanziaria ed ia sung figt angraztgevla persiva, uscheia vaia en grond burdi giu da dies....

Vous cun la Vossa instituziun vez er adegna puspe dastgea santeir solidaritad dalla patria an diversas furmas?

Patricia Scarpatetti: Ea, gl'è imens da santeir la solidaritad da figt bleras persungas. An chel gro lessa er deir en grond angraztg figt a tot las per-sungas tg'ans sustignan e tg'on la confidanza ainten nous.

Ia va er m'accurschia, tgi la gliout è gugent pronta da sustigneir en project, schi son, noua tg'igls raps von. E tar nous vo mintga franc di-rect tigl's unfants, chegl tgi è en grond plus per nous.

Nous survagnign igl sustign an furma da da-ners, da material ed ia personalmaintg er igl sustign psicologic da Surmeir. Pertge sainza chel sustign, dessigl betg igl «Yo quiero ser...».

A me ègl pertschert tgi mia lavour è angal en fav aint igl lai, pero sch'ia sa spindrar angal ad en infanant la veta, vala mia lavour la pagna.

Igls uninfants tgi on gia la gronda furtegn da rivar ainten la Vossa tgesa èn uninfants privilegias an Honduras ed ainten l'America centrala ed ansomma ainten las teras digl terz mond. Da dastgeir gidar ossa a 40 uninfants saro ena enorma satisfacziun e da l'oter mang er en tant la deira realitad tgi gl'è igl fav aint igl lai?

Patricia Scarpatetti: Tar nous ainten tgesa ègl ena atmosfera d'ena gronda famiglia, percheigl lessa er betg blier daples uninfants, pertge mintgign è ena persungigna individuala tgi maretta er tg'ins la tracta andretg e betg scu nomra.

A me ègl pertschert tgi mia lavour è angal en fav aint igl lai, pero sch'ia sa spindrar angal ad en infanant la veta, vala mia lavour la pagna. E sch'ia poss far chegl actualmaintg 40 gedas, anc blier duple.

Ainten la tgesa reivan uninfants tgi on magari angal en pèr meis. Els pon star tar vusoters anfignen tgi gl'on 18 onns. On gia ena scolaiziun e damais fissan pronts per la veta, ma la situaziun economica an Honduras n'è betg uscheia tgi gl'è schi simpel da star sen atgnas tgommas?

Patricia Scarpatetti: Displaschevlamaintg spetga ena veta betg schi simpla sen igls noss uninfants, cura tgi bandungan la nossa tgesa. Pero nossa fegnameira è da sustigneir els, anfignen tgi pon star sen lour agens peis. Chegl vot deir tgi stuagn er mussar differents mecanisems da defeisa per tgi geian betg sot pi tard. La nossa giovna la pi viglia tgi ò 19 onns, ò fitto giu chest onn la matura ed antscheva igl 2018 l'universitad. Durant igl sies studi pò ella star anavant tar nous e siva stò alloura er ella sglar cun sias atgnas alas...

Displaschevlamaintg spetga ena veta betg schi simpla sen igls noss uninfants, cura tgi bandungan la nossa tgesa.

Pertutgont l'infrastructura ischas per las relaziuns honduranas dètg bagn vedlonder. I vez la Vossa atgna tgesa e vez savia biagier vetiers, i vez ava e current, i vez ena tgesa per far vacanzas durant igl taimp dallas caleiras ainten las muntognas, a Santa Rosa. Tge az mantga anc an chel risguard?

Patricia Scarpatetti: Nous vagn antschet cun en bietg fitg pitschen e cuagl ageid da bleras persungas ischans adegna nias pi gronds e ischan

daveiras fitg bagn vedlonder. Ia less er betg maldisar igls noss uninfants mengia fitg; vurdar tg'on tot igl basignevel pero betg veiver aint igl plagn e surtot am ègl fitg impurtant, tg'els on tuttegn la realziun digl mond real ordvart igls noss quatter meis. Percheigl on er els amprenia a cumparteir chegl tgi els on cun oters uninfants. Chegl faschinsa cura tgi giagn aint igls slums a regalar damagler, vistgadeira u tarmagls.

Vous vez, aglmanc scu tgi la situaziun sa preschainta igl mument, decidia da star anavant a San Pedro Sula e da cuntinuar cuagl Voss project. Ossa, segl giubileum tgenegn è igl Voss pi ferm giaveisch per igl avigneir da «Yo quiero ser...»?

Patricia Scarpatetti: Pigls uninfants tgi nous tots restan sangs e frisks, tg'els saptgan superar igls sies traumas d'avant e valorisar la schanza dalla veta tgi nous igls purschagn. Per la nossa tgesa tgi cattans bung persunal e per me persunalmaintg forsa er en(a) assistent(a) tgi savess alloura esser en(a) successour(a).

Egn da chels 40 uninfants ò anc gia ena furtegn speziala. El è nia adopto da Vous e sa nomna ossa Juan Carlos Scarpatetti. Cun el discurriz rumantsch ed el discorra cun igl tat e la tatta a Cunter rumantsch ed er cun la gliout lò durant las Vossas visitas regularas an Surmeir. Bel?

Patricia Scarpatetti: Cura tg'ia va piglia Juan Carlos per l'emprema gEDA ainta bratsch, vaia santia ensatge fitg spezial per el! El era en puppign schi fraschel ed am ò do gronda malaveta. Uscheia tgi chel sentimaint da proteger e l'amour d'ena mamma è carschia da de tar de cun el.

Siva da 5 onns proceder d'adopziun, el finalmaintg legalmaintg igl mies fegl!

E cuncheigl tgi las mias reischs èn an Surses, vaia er do anavant ad el igl mies lungatg-mamma. El sa sainta fitg identitfigia cun Cunter, sies tat, tatta ed igls cumarats tg'el ò an Svizra.

La Vossa lavour ed igl Voss angaschamaint a Honduras ò er catto rancunaschientscha ainten la nossa regiun ed anc gliunsch suror. Chest aton vez er gia visita dalla Televisiun Rumantscha?

Patricia Scarpatetti: Igl onn 2014 vaia guda-gnea igl Jonas Furrer Preis ed antras chel premi ischans er nias ancunaschaints sur igls cunfegns digl Grischun. E chest aton ans ò visito Paula Nay dalla Televisiun Rumantscha durant treis emdas per far en film documentar sur da nossa tgesa d'uninfants. Tot las persungas tg'on interess sur da nossa lavour, èn cordialmaintg anvidadas venderde, igls 15 da december allas 20.00 an sala polivalenta a Salouf a vurdar la premiera u schiglio l'emisiun Cuntrasts digls 17 da december allas 17.25, per survagneir ena pitschna invista ainten igl noss mintgade.

Anc an en meis è Nadal. Nadal vign er festivo a Honduras. Chest onn en Nadal spezial segl giubileum?

Patricia Scarpatetti: Cuncheigl tg'ia sa tgi mintg'unfant ò grond plascheir ve dallas festas da Nadal, vogl chegl betg oter agls noss. Ed uscheia ampruainsa da porscher ad els ena bela festa an famiglia, pertge igls ples dad els on angal nous.

Angraztg per igl discurs e per igl avigneir tot bung per Vous ed igls Voss uninfants.



Cun la lavour da Patricia Scarpatetti turna tar igls uninfants la glischour ainten lour îgls.